

Název akce: Ústí nad Labem – vyhotovení projektové dokumentace k obnově historických staveb – soubor hrobek II.

Střekov (ppč. 3252) – Ústecký kraj

- Hrobka rodiny Alexandera Edlera von Wölfel

Zakázkové číslo: 3489 053 2301

Hrobka rodiny Alexandera Edlera von Wölfel

Historie

Technický průzkum

Restaurátorské práce

Uměleckořemeslná stavební oprava

Listopad/2023

Základní údaje

Název akce: Ústí nad Labem – vyhotovení projektové dokumentace k obnově historických staveb – soubor hrobek II.

Střekov (ppč. 3252) – Ústecký kraj

- Hrobka rodiny Alexandera Edlera von Wölfel

Katalogové číslo: 1999996291

Investor:

Statutární město Ústí nad Labem

se sídlem: Velká Hradební 2336/8, 401 00 Ústí nad Labem

Osoba oprávněna jednat ve věcech technických:

Leona Hubená, provozní technik oddělení údržby majetku odboru dopravy a majetku Magistrátu města Ústí nad Labem

tel: [+420475271518](tel:+420475271518), mob: 606 955 094

Zakázkové číslo: 3489 053 23 01 – 06

NPÚ UOP:

Mgr. Lucie Radová

mob: 724 663 541

Email: radova.lucie@npu.cz

Muzeum Ústí nad Labem:

Mgr. Krsek - vedoucí oddělení, kurátor sbírek techniky a vojenství

mob: 604 133 022

Tel: 475 210 937

Email: krsek@muzeumusti.cz

Mgr. Belis - konzervátor a kurátor uměleckého řemesla

Email: belis@muzeumusti.cz

Projektant stavby:

Projektový ateliér pro architekturu a pozemní stavby,
společnost s r.o.

Bělehradská 199/70, 120 00 Praha 2

IČ: 45308616

Tel.: 222 516 186, 224 255 555

Vedoucí projektant:

Ing. arch. Tomáš Šantavý

Tel.: 222 516 186

E-mail: tomas.santavy@atelierts.cz

mobil: 603 501 810

Autoři:

Ing. arch. Tomáš Šantavý

Tel.: 222 516 186

E-mail: tomas.santavy@atelierts.cz

mobil: 603 501 810

Ing. Hana Šantavá

Tel.: 221 592 932

E-mail: hana.santava@atelierts.cz

mobil: 734 655 324

Bc. Jano Paločko
E-mail: atelierts@atelierts.cz Tel.: 224 255 555
Bc. Klára Kovářová
E-mail: atelierts@atelierts.cz Tel.: 224 255 555
Marcela Bubeníková
Tel.: 221 592 937
E-mail: marcela.bubenikova@atelierts.cz
mobil: 736 600 495

Restaurátorská zpráva:

Akademický sochař Vojtěch Adamec
Email: vojtech.adamec@centrum.cz Mobil: 602 742 702

Zaměření: Ing. M. Brejcha Mobil: 608 958 262
Email: mbrejcha@datasystem.cz

Ekonomika: Radek Sláma Tel.: 602 893 310
E-mail: radekslama@gmail.com

2) Výchozí podklady

- Geodetické skenování (Ing. M. Brejcha – 8/2023)
- Vlastní měření a průzkum (Projektový ateliér pro architekturu a pozemní stavby spol. s r.o. – 9/2023)
- Podklady pro zadání projektové přípravy obnovy (NPÚ – Mgr. Lucie Radová 02/2023, Městské muzeum Ústí nad Labem, PhDr. Jiří Belis – 01/2023)
- Návrh na prohlášení (Městské muzeum Ústí nad Labem, Mgr. M. Krsek 2023, Ing. arch. M. Páral – 2018)
- Historická fotodokumentace

3) Popis historie

(převzato z návrhu na prohlášení za kulturní památku, vypracoval Ing. arch. Matěj Páral 9. 5. 2018)

Hrobka rodiny von Wölfel na pa.č. 3252 na hřbitově ve Střekově je postavena v rohu levé části hřbitova, u pravoúhle se lomící ohradní zdi na styku ulic U Krematoria a K Loděnici. Obě ulice jsou svažité a na svahu je postavena i hrobka. Její osa je nepřesně orientována diagonálně na zalomení zdi. Svažitý terén uvnitř hřbitova je vyrovnán zvýšením roviny hrobky o tři schody. Její levá část se tak dostala na stejnou úroveň, jakou má i vedlejší hrob. Pravou stranu tvoří zídka 66-74 cm vysoká, pod níž se nachází plůtek a plocha vedlejšího hrobu. Roh hřbitovní zdi za hrobkou je vyplněn materiálem neznámého složení a zadlážděn cihlami se spádem vně hřbitova. Ty však jsou níže, než dnes na korunu zdi pokládané bobrovky a žádný odtok skrz zeď nebyl nalezen. Zadržaná voda bude proto zdrojem problémů pro hrobku i zeď.

Vlastní hrobka je vybudována na parcele půdorysu čtverce s jedním okoseným rohem (u rohu hřbitovní zdi) a vpáčeným okoseným protilehlým rohem s přístupovými schody. V čele hrobky stojí

nakoso orientovaná otevřená a na obdélném půdorysu postavená pískovcová neoklasicistní kaple, v průčelí s dvojicí dórských sloupů na vyšších hladkých kvádrových soklech, procházejících boky hrobky k zadním hranatým lizénám. Sloupy nesou překlad s nápisovým polem a stlačený trojúhelný štít. Reliéfně vystupující písmena citují část verše z bible - Und ihr habt auch nun Traurigkeit; aber ich will euch wiedersehen! (Joh. 16.22). Nápis s odkazem na bibli byl do průčelí hrobky zřejmě vložen dodatečně. Kvádrík s textem narušuje jinak logickou stavbu ostatních bloků. Nad štítem byl na hranatém soklu kříž, který dnes chybí. Podhled je z pískovcových desek s vpadlými středy. Z podhledu visí železný trojhák na lampičku. Zadní část kaple je do stran rozšířena dvojicí kvádrovaných lizén, na nich končí korunní římsa kaple. Ke kapli jsou z boků přisazeny oblouková nižší křídla, tvořená hladkou obloukovou parapetní zdí z pískovcových do oblouku tesaných desek, na kterých stojí na krajích hranaté hladké polosloupky, mezi nimi středový sloupek. Nesou deskové překlady. Na překladech je německy reliéfní nápis: "Meine Seele ist Stille zu Gott (levá část) so Troestet euch nun!" (pravá část). Krajní polosloupky přiléhají ke kapli a k pylonům, jímž jsou oblouky v průčelí po stranách ukončeny. Na vrcholu obou pylonů je reliéf svazku 3 makovic (symbol věčného spánku) v již secesně citěném pískovcovém hruškovitém nástavci.

Kaple je z horní strany kryta pískovcovými deskami v maltovém loži. Interiér kaple nevykazuje stopy po zatékání.

V kapli je nápisová deska z černého kamene (žula?, mramor?), na ní jsou vytesána zahloubenými vyzlacenými písmeny jména a příjmení členů rodiny uložených v hrobce. Pod deskou dole na ležatém představeném kvádru stojí na výšku postavený kvádr, s lehce vzad skosenou čelní plochou s vystupujícím nápisem Familie von Wöerfel. Na horní ploše jsou stopy po odcizené bronzové plastice (na kvádru dole jsou stopy měděnky, nahoře lůžka tmelu).

Vlastní hrobová komora je kryta masivním černo-zeleným doleritovým náhrobním obdélným kamenem, posazeným na doleritových obrubnicích. Na kameni bez nápisu nebo symbolů je na horní ploše stříšková (celovalbová) nízká úprava, pro odvod vody, pokračující i na obrubnicích.

Plocha po stranách náhrobního kamene i před a za oblouky je vydlážděna pískovcovými dlaždicemi s pemrlicí vyrovnaným povrchem. Kontakt s vedlejšími hroby vymezují dlouhé úzké obrubníky ze stejného druhu pískovce jako dlaždice. Na obrubnicích stály litinové sloupky, na každé straně 3, spojené řetězem, zavěšeným za hák na sloupcích. Přední sloupky stály (levý ještě stojí) na pětibokých „kvádrech“, mezi kterými stoupá třemi stupni přístupové schodiště. Stopy po brance nebyly nalezeny.

Materiál:

Kaple je zhotovena z nejméně dvou zcela odlišných druhů pískovce. Schody, dlažba a obrubníky jsou z tvrdého odolného silně prokřemenělého pískovce (typ Libouchec-Sněžník), vlastní architektura včetně bočních křídel a pylonů je z jemnozrnného pískovce s kaolinickým tmelem (saského původu?). Kámen již vykazuje značné poškození zvláště v partiích, kde působí zvýšená vlhkost. Povrch odmrzá a kámen eroduje. Většina užitých bloků má svislou orientaci vrstev, což usnadňuje erozi.

Náhrobní deska včetně obruby, na kterou je posazena je z leštěného doleritu a nevykazuje stopy zvětrávání. Obrubní díly nejsou usazeny přesně v původní poloze. Nápisová deska z neurčeného černého kamene je chráněna stříškou. Vyzlacené nápisy jsou čitelné.

Vedle poškození usazení obrubních kamenů pod náhrobním kamenem a následné amatérské opravy maltovou mazaninou, je hlavním problémem užitý jemnozrnný pískovec a jeho dlouhodobé vystavení povětrnostním vlivům. Kámen nebyl zřejmě nikdy zpevňován a ani hydrofobizován.

Za hrobkou, za hřbitovní zdí roste „shluk“ lip. Ten vznikl zřejmě po rozlomení hlavního kmene stromu, který je součástí stromořadí lemujícího chodník podél hřbitovní zdi. Včasným neodstraněním zmladků z odlomené části a jejich zbytněním do síly dalších kmenů, vznikl současný shluk. Koruny původního stromu (ten má kmen částečně bez kůry a je pravděpodobně vyhnílý) a zmladků, dotují střechu hrobky vlhkostí. Zpomalují vysychání a kámen dotují organickými živinami, umožňující růst řasy. Ta se potom spolupodílí na degradaci jemnozrnného pískovce.

Nový problém vzniká v současnosti, kdy bez řešení odvodu srážkové vody z prostoru za kaplí je z ohradní zdi hřbitova přidáním řady cihel a položením krytiny z bobrovek budována hráz, za kterou se již nyní kumuluje organický materiál z korun lip a kde se bude nadržovat srážková voda.

Neoklasicistní hrobka s prvky secese je pravděpodobně jediná hrobka tohoto typu v Ústí nad Labem. Její budovatel byl významnou osobností působící nejen při průmyslovém rozvoji města, ale i v širším kontextu Rakouska-Uherska. Stav dochování objektu odpovídá jeho stáří a limitům, daným materiály, z nichž byla hrobka vybudována. Jde o hodnotnou architekturu.

4) Technický průzkum

okolí - odstranit strom (lípu)

-odstranit náletovou zeleň

Vlastní stavba

- plocha za hrobkou nemá vyřešený odvod dešťové vody
- špatné spádování koruny ohradní zdi
- horní plocha kaple není zajištěna proti zatékání
- nad štítem, na hranatém soklu byl kříž, nutno doplnit – viz restaurátorská zpráva
- Kaple je zhotovena z nejméně dvou zcela odlišných druhů pískovce. Schody, dlažba a obrubníky jsou z tvrdého odolného silně prokřemenělého pískovce (typ Libouchec-Sněžník), vlastní architektura včetně bočních křídel a pylonů je z jemnozrnného pískovce s kaolinickým tmelem (saského původu?). Kámen již vykazuje značné poškození zvláště v partiích, kde působí zvýšená vlhkost. Povrch odmrzá a kámen eroduje. Většina užitých bloků má svislou orientaci vrstev, což usnadňuje erozi. – viz restaurátorská zpráva
- Náhrobní deska včetně obruby, na kterou je posazena je z leštěného doleritu a nevykazuje stopy zvětrávání. Obrubní díly nejsou usazeny přesně v původní poloze. Nápisová deska z neurčeného černého kamene je chráněna stříškou. Vyzlacené nápisy jsou čitelné.

Vedle poškození usazení o brubních kamenů pod náhrobním kamenem a následně amatérské opravě maltovou mazaninou, je hlavním problémem užitý jemnozrnný pískovec a jeho dlouhodobé vystavení povětrnostním vlivům. Kámen nebyl zřejmě nikdy zpevňován a ani hydrofobizován. – Nutno přesadit borduru.

- V kapli je nápisová deska z černého kamene (žula?, mramor?), na ní jsou vytesána zahloubenými vyzlacenými písmeny jména a příjmení členů rodiny uložených v hrobce. Pod deskou dole na ležatém představeném kvádru stojí na výšku postavený kvádr, s lehce vzad skosenou čelní plochou s vystupujícím nápisem Familie von Wöerfel. Na horní ploše jsou stopy po odcizené bronzové plastice (na kvádru dole jsou stopy měděnky, nahoře lůžka tmelu). – Obnovit nápisy.
- Vlastní hrobová komora je kryta masivním černo-zeleným doleritovým náhrobním obdélným kamenem, posazeným na doleritových obrubnicích. Na kameni bez nápisu nebo symbolů je na horní ploše stříšková (celovalbová) nízká úprava, pro odvod vody, pokračující i na obrubnicích.

5) Soupis prací

Okolí:

-V rámci přípravných prací odstranit strom (lípu), která stojí vně hřbitova. Odstranit náletovou zeleň.

Pohřební komora není přístupná, nebude otvírána.

Práce v restaurátorském režimu

Vlastní kaple

S ohledem na celkově špatný stav kaple navrhujeme obnovu kaple, doplnění olověné izolace i vytvoření náhrady kříže. Realizovat v restaurátorském režimu.

Kaple je zhotovena z nejméně dvou zcela odlišných druhů pískovce. Schody, dlažba a obrubníky jsou z tvrdého odolného silně prokřemenělého pískovce (typ Libouchec-Sněžník), vlastní architektura včetně bočních křídel a pylonů je z jemnozrnného pískovce s kaolinickým tmelem (saského původu?). Kámen již vykazuje značné poškození zvláště v partiích, kde působí zvýšená vlhkost. Povrch odmrzá a kámen eroduje. Většina užitých bloků má svislou orientaci vrstev, což usnadňuje erozi. — viz restaurátorská zpráva (velká poškození budou nahrazena plombami).

Střechu tvoří zdivo z pískovcových bloků vyžděné na váp. maltu. Část pojiva je vymytá. Plocha bude vyspravena maltou s hydr. vápnem a překryta olověnou fólií o síle 2 mm. Na zachovalé torzo kříže bude na nerezový trn osazena kopie kříže.

Plocha po stranách náhrobního kamene i před a za oblouky je vydlážděna pískovcovými dlaždicemi s pemrlící vyrovnaným povrchem. Kontakt s vedlejšími hroby vymezují dlouhé úzké obrubníky ze stejného druhu pískovce jako dlaždice. Na obrubnicích stály litinové sloupky, na každé straně 3, spojené řetězem, zavěšeným za hák na sloupcích. Přední sloupky stály (levý ještě stojí) na pětibokých

„kvádrech“, mezi kterými stoupá třemi stupni přístupové schodiště. Stopy po brance nebyly nalezeny.
– Doplnit 5 sloupů.

Zadlážděná plocha s obrubními kameny je deformovaná a nemá vyhovující spád. Je nutné dlažbu opatrně rozebrat, připravit trny pro ukotvení kopií litinových sloupků a vyrovnávací mazaninu. Dlažbu znovu položit. Dlažba bude v mírném spádu.

6) Časový postup oprav

Z hlediska obnovy bude optimální realizovat navrhované práce v rámci jedné vysoutěžené akce. Akce je vhodná pro stavební firmu, která je zaměřená na uměleckořemeslnou činnost a má k dispozici pracovníky s příslušným restaurátorským oprávněním.

Doba trvání stavby: 5 měsíců (květen – září)

7) Následné udržovací práce

- a) pravidelné - údržba zeleně
- b) každý rok
  - odstranit listí a náletovou zeleň
  - kontrola izolační olověné fólie
  - kontrola spárování krytí z cihel za hrobkou
  - kontrola upevnění litinových sloupů
  - kontrola upevnění bronzových liter a dílů
- c) každé 2 roky - kontrola a doplnění spárování pískovcových bloků, případná oprava
  - hydrofobizace ploch vystavených dešti
- d) každé 3 roky – kontrola spádu zádlažby
  - kontrola spádu schodišťových stupňů